

Bzenecký zámek v proměnách času – díl 1.

Každý příběh má svůj počátek – ten náš se začíná psát v druhé polovině 15. století, po zániku hradu na vrcholu kopce, který po něm nese i svůj název „Starý hrad“. Bzenecké panství tehdy ještě patřilo do lenního majetku koruny, ale již od r. 1421 bylo panovníky propůjčováno do zástavy šlechtických rodů. V roce 1421 jej získal za 800 kop grošů nejvyšší zemský purkrabí a zároveň purkrabí Pražského hradu Václav z Dubé, aby již o rok později připadlo spolu s Buchlovem pánu trenčianské župy a uherskému šlechtici polského původu Stiboru II. ze Stibořic (ve starších pramenech uváděného jako Ctibor Vajda), jehož otec byl blízkým druhem císaře Zikmunda Lucemburského.

V roce 1435 získal od krále bzenecké a veselské panství husitský hejtman Blažek z Borotína. O jeho životě nemáme mnoho zpráv. První zmínka pochází z roku 1432, kdy je uváděn jako velitel posádky v Napajedlích. Ale ještě v tomto roce se účastnil po boku Prokopa Holého tažení do Slezska. Část husitského vojska se však odklonila do Horních Uher a Blažek byl po obsazení Trnavy jmenován jejím velitelem. Zde působil až do roku 1434, kdy se po porážce husitských vojsk u Lipan začala zbylá vojska stahovat zpět na území Čech a Moravy. Blažek z Borotína přistoupil na jednání se Zikmundem Lucemburským a částí jeho odměny za stažení husitských vojsk z Trnavy byla právě ona dvě jmenovaná panství.

V roce 1441 získal za 6 200 zl. bzenecké panství významný moravský šlechtic Jiřík z Kravař a Strážnice. Za věrné služby králi mu bylo v roce 1456 držení bzeneckého panství uděleno doživotně. Jiřík zemřel v roce 1466 a tím vymřel rod pánů z Kravař po meči – jeho pečeti byla zničena, stejně jako rodový meč a štít na znamení, že zemřel poslední mužský potomek. Panství přešlo na Jiříkovi dcery, ale ty jej za 8 200 zl. zastavily příbuznému králi Jiřího z Poděbrad Janu Kunovi z Kunštátu a Boleradic, který byl i zástavním majitelem sousedního hodonínského panství. Po pěti letech získal panství Mikuláš Kropáč z Nevědomí, jehož rod se stal zástavním majitelem Bzence na dalších 40 let.

Kropáčové z Nevědomí byl slezský panský rod, jehož přídomek byl odvozen podle hradu Nevědomí (Niewiadam) v dnešním Polsku (asi 20 km od českých hranic). Jejich erb obohatil i bzenecký městský znak do kterého přešly tři lilie položené přes sebe. Rod Kropáčů měl zásluhu na rozšíření rybníční sítě kolem Bzence a jejich nový pivovar byl takřka prvním režijním šlechtickým pivovarem na Moravě. Celé období jejich držení bzeneckého panství bylo však poznamenáno častými spory s okolními šlechtici, církví i poddanými. Tyto spory přerostly až v otevřenou vzpouru bzeneckých obyvatel, kterou řešil zemský hejtman Jan z Lomnice v roce 1499. Mikuláš Kropáč z Nevědomí a na Bzenci měl celkem čtyři syny, Jana – který se stal kapitolním děkanem ve Vratislavi, Jindřicha, Kryštofa a Václava. Po jeho smrti připadlo bzenecké panství Kryštofu a Václavu. Oba bratři ale postupně své podíly na bzeneckém panství prodali jiným šlechtickým rodům. S jejich zchudlými potomky se však můžeme ve Bzenci setkat ještě na počátku 17. století.

V těchto neklidných dobách byla vystavěna na místě dnešního zámku opevněná pozdně gotická tvrz s dvěma příkopy a zdí. Ta byla v průběhu 16. století přebudována na renesanční zámek. V roce 1514 král Vladislav Jagellonský vymanil natrvalo Bzenec z lenního svazku koruny a panství již zůstalo ve faktickém držení jeho majitelů. Ti se zde však po celé 16. století velmi rychle střídali (v roce 1553 bylo panství dokonce rozděleno podíly mezi šest majitelů současně). Teprve na konci 16. století, kdy se oženil Kašpar Pruskovský z Pruskova s vdovou po zemřelém majiteli bzeneckého panství Michalu Lorantovi z Inky - Barborou

Revaj z Revy se situace stabilizovala a bzenecké panství zůstalo v majetku rodu Pruskovských na dalších 220 let.

Z roku 1604 se nám v urbáři panství dochoval i původní popis zámku: „*Samotný zámek je čtyřhranný chráněný dvěma příkopy, mezi kterými se nachází hradba opatřená třemi malými baštami. Vnitřní příkop je osázen ovocnými stromy. Vchod zámku je orientován směrem západním. U něj jsou byty pro purkrabího a strážné (strážných bývalo pět). Západní strana zámku je dvoupatrová zděná. V přízemí se nachází dvě proti sobě situované místnosti, v nichž pracují zámeční úředníci. Pod nimi se nachází sklep. V prvním patře budovy je uprostřed dřevem obložená místnost, vedle ní na jedné straně, kudy se chodí po točitém schodišti, je klenutá místnost s předsíní a na druhé straně také dřevem obložená místnost s předsíní. V druhém patře se nachází pokoje samotného panstva. Vlevo jsou tři pokoje s předsíněmi pro majitele zámku a vpravo jsou místnosti pro jeho manželku a fraucimor. Severní strana zámku je jednoposchod'ová postavená ze dřeva. V přízemí se nachází konírny, spižírny, vápenice a potřeby pro bednáře. Nad nimi se nachází dva pokoje pro hosty s předsíněmi a vedle nich zámecká zbrojnice. Východní strana zámku je také jednoposchod'ová postavena ze dřeva. V přízemí jsou konírny a dále pak sklady. Pod nimi se nachází sklepy, v nichž se skladují potraviny. V patře se nachází po levé ruce pokoje pro služebnictvo a po pravé je místnost s předsíní pro hosty. Jižní strana zámku není uzavřená. K západnímu křídlu zde přiléhá kuchyně, jež má v poschodí jídelnu pro služebnictvo. Za ní je pekárna a spižírna kde se uchovává pečivo. V proluce mezi západním a východním křídlem se nachází studna s čistou vodou.*”

/pokračování příště/

Vít Vratislavský, Libor Kuchař a Petr Janovský

obr. 1 – Náhrobní kámen Stibora II. ze Stibořic, držitele bzeneckého panství mezi lety 1422 – 1434, který je uložen v Historickém muzeu v Budapešti.

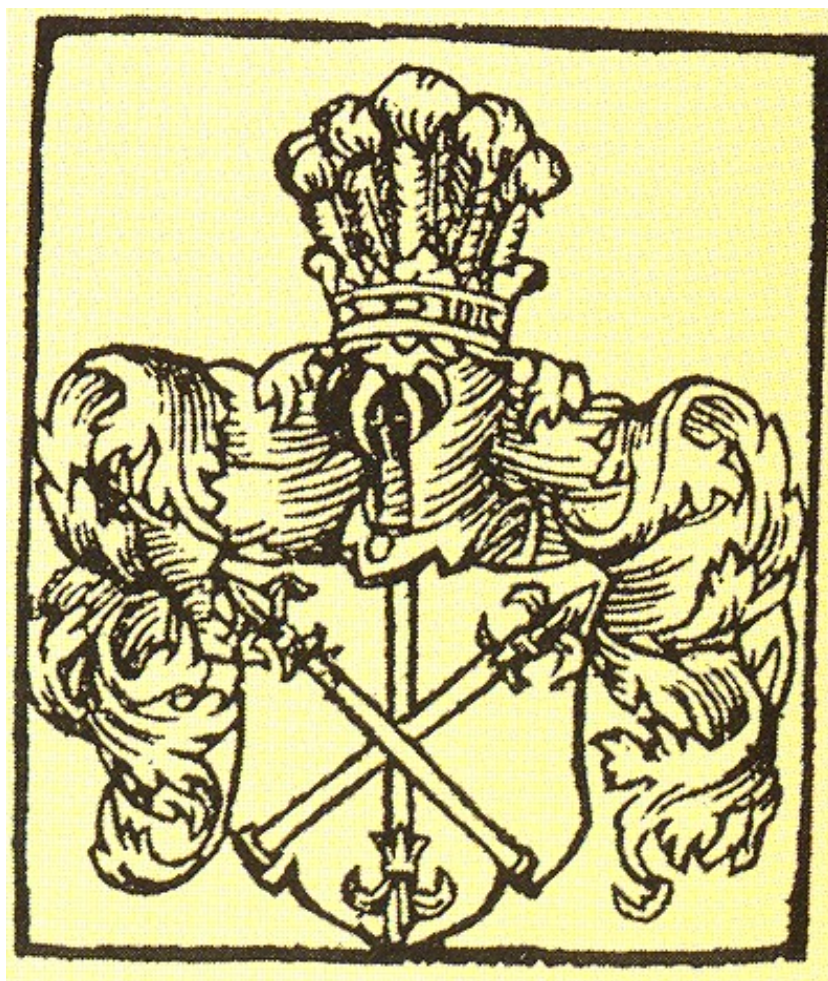
obr. 2 – Erb panů z Kravař a Strážnice.

obr_2_5 Erb pánů z Kunštátu.

obr. 3 – Erb rodu Kropáčů z Nevědomí.

obr. 4 – Původní podoba bzeneckého zámku přestavěného z pozdně gotické tvrze na vyobrazení z druhé pol. 17. století.

